

Nr 193.

Av herr **Lindman m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av fiskehamnar i de norrländska kustlänen.

På grund av en framställning i januari 1916 till Gävleborgs läns husbällningssällskap från ett stort antal fiskare vid Agö, Hölliks, Prästgrundets och Bergö fiskelägen inom Gävleborgs län har kungl. lantbruksstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 2 december 1916 hemställt, att åtgärder snarast möjligt måtte vidtagas till förbättrande av sagda fiskehamnar. I samband därmed har lantbruksstyrelsen framhållit, att en vid Sanna å Bremön i Västernorrlands län av fiskehamnskommissionen föreslagen hamnförbättring syntes böra utbytas mot annan dylik å lämpligare plats. De berörda frågorna äro för närvarande beroende på yttrande från kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Lantbruksstyrelsens yttrande (bilaga 1), avgivet efter undersökningar av fiskeriintendenten, doktor H. Ågren och statens fiskeriingenjör, kapten C. Schmidt, upptager emellertid till behandling en fråga av större räckvidd, som vi med hänsyn till betydelsen av skyndsamma åtgärder ansett böra redan nu underställas riksdagens bedömande. Vi avse den föreslagna revisionen av fiskehamnskommitténs år 1909 avgivna plan och riksdagens därpå grundade beslut angående ordningen för fiskehamnars utförande och förbättring, i syfte närmast att en del smärre, med relativt små kostnader förenade hamnförbättringar måtte kunna snarast möjligt genomföras, oberoende av pågående arbeten å andra, större och delvis ganska dyrbara hamnar.

Under nu rådande förhållanden har nyttan av fiskets uppehållande ej minst vid våra norrländska kuster i särskild grad framträtt och därmed även vikten av att utan dröjsmål sörja för drägliga hamnförhållan-

den vid en del av de mest utsatta fiskelägena, som eljes kunna befaras bliva övergivna av sin befolkning.

I fiskehamnskommissionens förslag upptagas, vad Norrland angår, 1 hamn inom Gävleborgs län, 3 inom Västernorrlands, 2 inom Västerbottens och 1 inom Norrbottens län, vilka föreslagits skola helt byggas och underhållas av staten. Därjämte föreslås 9 hamnar inom Gävleborgs län och 4 inom Västernorrlands län till erhållande av visst statsanslag en gång för alla, mot det att arbetena i övrigt utföras och underhållas av intressenterna själva.

Enligt fiskehamnskommissionens förslag skulle sammanlagt 31 hamnar längs hela svenska kusten utföras i första hand under en beräknad tid av 5 år, av dessa 4 inom Gävleborgs och 3 inom Västernorrlands län. Emellertid avsågs endast en inom Gävleborgs län, nämligen Bergö, och en inom Västernorrlands län, Sanna, helt utförda av staten. Den senare borde enligt lantbruksstyrelsens bifogade yttrande icke komma till utförande på föreslagen plats.

Enligt 1911 års riksdags beslut skola i första hand 24 hamnar byggas av staten och hava dessa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknats bliva fullbordade först 1925, till väsentligt ökade kostnader mot av kommissionen förutsatta. Samtidigt hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte, i den mån som förhållandena det möjliggjorde och utan inverkan på den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordningen för de beslutade hamnarnas utförande, låta utarbeta och förelägga riksdagen förslag till utförande av ytterligare 7 fiskehamnar, vartill medel, avsedda att utgå i form av bidrag en gång för alla, ännu ej beviljats. Bland sistnämnda hamnar äro Agö och Prästgrundet i Gävleborgs län, för vilka enligt uppgift undersökningar av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning utförts, ehuru förslagens färdigställande först längre fram under innevarande år torde medhinnas.

Härav torde således framgå, att de norrländska fiskehamnarna enligt nu gällande ordning icke skulle komma i åtnjutande av förbättring ännu på åtskilliga år och i varje fall endast delvis på statens bekostnad.

Med kännedom om de relativt små ekonomiska förhållandena vid de norrländska fiskeplatserna synes dock böra ifrågasättas, huruvida icke staten där om någonstädes borde fullständigt bekosta nödiga hamnförbättringar samt underhållet därav, så gott som uteslutande bestående av muddringsarbeten. Det ligger i sakens natur, då uppgrundningen väsentligen synes vara att tillskriva den sekulära landhöjningen, att kostnaden för underhållet av hamninloppen blir mycket obetydlig. Vidare böra dessa förbättringar, som i allmänhet synas kunna medföra god verkan

för relativt liten kostnad, icke uppskjutas till en avlägsen framtid, utan till en del snarast möjligt komma till stånd. Under tiden kan en revision av fiskehamnskommissionens förslag lämpligen företagas i syfte att klargöra, om icke förbättringarna, särskilt vad angår övre Norrland, borde utsträckas till flere platser än kommissionen föreslagit.

Lantbruksstyrelsens skrivelse avhandlar närmare förhållandena inom *Gävleborgs län* (samt vid Sanna å Bremön inom Västernorrlands län). Under år 1914 hava emellertid fiskeriintendenten N. Rosén och fiskeringenjören C. Schmidt, på förordnande av lantbruksstyrelsen efter framställning från länsstyrelsen och hushållningssällskapet, besökt fiskehamnar inom *Norrbottnens län*, nämligen Sandskär, Brändöskär, Kluntarna och Stor-Rebben, vilka samtliga befunnos i stort behov av förbättring.

På begäran av fiskare i Sandvikens fiskeläge inom *Västerbottnens län* har vidare fiskeringenjören Schmidt under 1916 besökt denna plats och funnit befolkningens klagomål fullt berättigade. Vid sammanträde rörande detta ärende inför länsstyrelsen föreslogs, att under sommaren 1917 även övriga fiskelägen inom länet skulle besiktigas, då det vore känt att flere av dessa hamnar väl behövde förbättras till förebyggande av fiskelägenas avfolkning.

Kostnaderna för de i lantbruksstyrelsens yttrande omnämnda fyra hamnarna i Gävleborgs län torde kunna uppskattas till 125,000 à 150,000 kronor, varav 45,000 à 50,000 kronor (tidigare beräknad kostnad 38,500 kronor) för den till utförande redan beslutade Bergö hamn. För de fyra hamnarna i Norrbottens län hava kostnaderna uppskattats till 90,000 à 100,000 kronor. Inberäknas dessutom förbättring av hamnar inom Västernorrlands och Västerbottnens län torde hela kostnaden uppgå till 400,000 à 500,000 kronor. Härom är emellertid för tidigt att närmare yttra sig, innan nödig utredning föreligger från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. — Förbättringarna bestå så gott som uteslutande av fördjupningsarbeten (muddringar), varemot bryggor o. d. förutsättas ordnade och underhållna genom intressenternas egen försorg.

I avvaktan på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utredning och Kungl. Maj:ts därpå grundade förslag synes oss emellertid böra redan nu anvisas ett belopp av förslagsvis 100,000 kronor, att under 1918 användas till påbörjande respektive genomförande inom de fyra norrländska kustlänen av arbeten å sådana fiskehamnar, som enligt blivande utredning finnas mest i behov av förbättring ur ovan berörda synpunkter.

På grund av vad sålunda anförts, hemställa vi,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt förelägga riksdagen förslag till förbättrande av fiskehamnar inom Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, att genomföras oberoende av redan beslutade fiskehamnsarbeten, samt

att riksdagen ville, i avvaktan på detta förslag, för år 1918 anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1917.

Arvid Lindman.

Sven Lübeck. C. J. Öberg. Ad. Wiklund. O. E. Holm.

N. E. Nilsson. Fritz Kaijser. Hans Andersson. P. Nilsson, Bonarp.

J. P. Jespersion. Karl Hildebrand. Edvard Lithander.

Walter Kant. Conrad Vahlquist. E. v. Hofsten. Carl Lindmark.

J. Åkerman. Joh. Zelahn. John Jeansson i Kalmar.

Bilaga.

Avskrift.

Till Konungen,

angående förbättrande av en del fiskehamnar i Gävleborgs och Västernorrlands län.

Uti en till Gävleborgs läns hushållningssällskap den 15 januari innevarande år ställd, av sällskapets förvaltningsutskott med skrivelse den 18 sistlidne februari till lantbruksstyrelsen överlämnad skrift har ett stort antal fiskare från Agö, Höliks, Prästgrundets och Bergö fiskelägen i Gävleborgs län anhållit, att åtgärder måtte omedelbart vidtagas för dessa hamnars förbättrande, vartill allredan medel anslagits och ganska omfattande förarbeten undangjorts. Till stöd härför hava sökandena anfört följande.

Fiskehamnskommissionen, som även besökte Gävleborgs läns kuster, hade föreslagit bland andra hamnars förbättrande: Prästgrundets fiskeläge utanför Söderhamn, Agö och Hölik, Hudiksvall, samt Bergö fiskeläge, Rogsta socken. Ovannämnda fiskelägen, som efter kommissionens besök ytterligare försämrats, vore fiskelägen belägna längst ut i havsbandet och således i fiskehänseende att räkna till de bättre och fiskrikaste, och hade sökandena därför sett sig nödsakade att till vederbörande rikta begäran om snar hjälp.

Inloppen till två av ovannämnda fiskelägen, nämligen Prästgrundet och

Bergö, vore snart genom uppgrundning ofarbara, och som bevis härpå kunde anföras, att under första delen av oktober månad 1915 under en svår lågvattenperiod vattnet utanför hamnen varit lägre än inuti densamma. Vid de två andra hamnarna Agö och Hölik — varav Hölik vore kronoskär och i arrende till staten för fiskevattensrättighet under år 1915 betalade ej mindre än 589 kronor 40 öre — vore tillståndet ej bättre, snarare sämre, ty där vore även hamnarna grunda och steniga.

Det kunde ju synas, som skulle fiskarena göra klokast att flytta från dessa bristfälliga hamnar, men då inga bättre och av naturen danade hamnar funnes att tillgå på dessa ställen, hade sökandena måst kvarstanna, och då fisket syntes draga sig längre ut i öppna havet och dessa hamnar vore belägna långt ut, hade givetvis även detta utgjort en orsak till att hamnarna icke utrymts. Någon av hamnarna hade så tidigt som på 1400-talet befolkats och hade alla kapell. Då dessutom löften givits, att staten skulle träda räddande emellan och en stor del förarbeten, såsom borring, ritning m. m., utförts, hade även detta bidragit till att sökandena trott sig få kvarstanna vid hemmets stränder.

För egen del har Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott i sin förberörda skrivelse den 18 sistlidne februari uttalat, att förvaltningsutskottet livligt behjärtade vikten och betydelsen för fiskarebefolkningen av hamnarnas snara iståndsättande, samt anhållit, att styrelsen ville vidtaga sådana åtgärder, att syftet med skrivelsen måtte snarast möjligt ernås.

De sålunda inkomna handlingarna får lantbruksstyrelsen för nådig prövning härmed överlämna och därvid för egen del i underdånighet anföra följande.

För utredning av detta ärende har lantbruksstyrelsen förordnat fiskeriintendenten i nedre norra distriktet H. Ågren och fiskeriingenjören C. Schmidt att verkställa undersökningar vid nämnda fiskelägen.

Efter fullgjort uppdrag har fiskeriintendenten Ågren uti bifogade skrivelse till lantbruksstyrelsen av den 17 november 1916, jämte överlämnande av en av fiskeriingenjören Schmidt i augusti 1916 uppgjord likaledes här bifogad P. M. rörande förbättring av hamnarna till Bergö, Höliks, Agö och Prästgrundets fiskelägen i Gävleborgs län, avgivit yttrande i ärendet, vari bl. a. meddelats följande.

Ovannämnda fiskelägen hörde till de större och viktigare inom länet och hade alla en ypperlig belägenhet i förhållande till goda strömmingsfiskeplatser. Deras ursprungligen förträffliga, naturliga hamnar hade emellertid genom uppgrundning efter hand till den grad försämrats, att de numera företedde alldeles olidliga förhållanden, ägnade att försvåra och tidvis rent av omöjliggöra fiskarens yrkesutövning. De klagomål, som petitionärerna anförde, kunde fiskeriintendenten i allt vitsorda såsom till fullo berättigade och i ingen mån överdrivna. Det syntes emellertid vara obehövt att ingå på någon redogörelse för hamnförhållandena vid ifrågakvarande fiskelägen, enär beskaffenheten av dessa framginge såväl av fiskehamnskommissionens redogörelse som av fiskeriingenjörens promemoria och petitionärernas skrivelse.

På grund av nu nämnda förhållanden och enär strömmingsfisket, kanske nu mer än någonsin, vore av synnerlig betydelse för landet samt ifrågakvarande fiskelägens övergivande skulle medföra en icke oväsentlig tillbakagång för nämnda näring, hemställde fiskeriintendenten, att lantbruksstyrelsen ville göra vederbörlig framställning om ifrågakvarande fiskehamnars snarast möjliga förbättrande i enlighet med fiskeriingenjörens i sagda promemoria avgivna förslag.

I detta sammanhang ansåge sig fiskeriintendenten emellertid böra fästa uppmärksamheten därpå, att det föreläge trängande behov av att även övriga av fiskehamnskommissionen föreslagna hamnförbättringar i såväl Gävleborgs som Väster-norrlands län, med undantag dock för Sanna å Bremön, med det allra snaraste komme till utförande. Hamnförhållandena voro nämligen vid ifrågavarande fiske-lägen, som alla vore av stor betydelse för strömmingsfisket, i det närmaste lika otillfredsställande som vid här ovan berörda lägen i Gävleborgs län, och då därtill komme, att de vid samtliga fiskelägen inom nämnda båda län, utom Sanna å Bremön, föreslagna hamnförbättringarna endast skulle draga en jämförelsevis ringa kostnad, syntes böra tagas i övervägande, huruvida icke den för fiskehamnarbetenas utförande fastställda planen borde ändras därhän, att icke längre de beslutade större och dyr-barare hamnanläggningarna komme att utgöra hinder för ett i högsta grad behö-vligt, omedelbart påbörjande av de mindre och billigare anläggningarna. Båda nu nämnda grupper av hamnbyggnadsföretag borde lämpligen kunna utföras samtidigt och oberoende av varandra, vilket emellertid förutsatte, att särskild ordningsföljd uppgjordes för vardera gruppen.

Vad förberörda fiskehamnanläggning vid Sanna å Bremön i Väster-norrlands län beträffade, vore denna av fiskehamnskommissionen föreslagen till utförande så-som nr 22 av samtliga svenska fiskehamnar och sålunda före alla övriga norrländska fiskehamnar utom Prästgrundet, Gäddbäcksund, Bergö och Utvalnäs. Enligt de upp-lysningar, fiskeriintendenten erhållit av traktens fiskare, syntes förslaget om inrät-tande av en fiskehamnanläggning vid Sanna dels icke motsvara något nu förefintligt behov med hänsyn till fiskerinäringens intressen, dels icke heller kunna antagas komma att erhålla någon dylik betydelse, åtminstone för avsevärd tid framåt.

Med hänsyn till norrländska förhållanden syntes sålunda en revision av den för fiskehamnarbetenas utförande fastställda planen vara ur mera än en synpunkt av behovet påkallad.

Fiskehamnskommissionen har *dels* fördelat hamnföretagen uti sådana, som för-ordats att komma i första hand, och sådana, som förordats till utförande i andra hand, och *dels* upprättat ordningsföljd mellan de olika företagen. 1911 års riksdag beslöt byggandet av alla de 24 hamnar, som fiskehamnskommissionen föreslagit att i första hand byggas, och vilka skulle byggas uteslutande av staten. Tillika anhöll riks-dagen om framläggande, i mån som förhållandena det möjliggjorde och den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordning för hamnföretagens utförande ej rubbades, av förslag till utförande av de sju återstående till utförande i första hand förordade hamnföretagen, nämligen dem, som skulle erhålla statsbidrag allenast en gång för alla.

Den av fiskehamnskommissionen föreslagna ordningsföljden mellan fiskeham-narna i avseende å tiden för deras uppförande har såväl Eders Kungl. Maj:t som riksdagen till en början godkänt, fastän en del ändringar senare vidtagits i den-samma.

Uti bilaga 3 (sid. 188) till fiskehamnskommissionens förslag hava kommissio-nens ordförande dåvarande fiskeriinspektören F. Trybom och majoren V. Gagner meddelat följande skäl till den av dem föreslagna ordningsföljden:

»Då vi föreslagit de båda halländska hamnarna Träslöv och Glommen först av alla, så hava vi utgått därifrån

att dessa platser mest av alla äro utsatta för obruten sjö från havet,

att, innan de av staten med två tredjedelar av anläggningskostnaderna understödda båda hamnarna förföllo, fisket vid dem gick mycket framåt och talrika byggnader uppfördes,

att hamnarnas förfall i hög grad hindrar fiskets utveckling, och

att alla försök, som under de senaste årtiondena gjorts att få medel till dessa båda hamnars ombyggnad eller reparation, strandat på grund av nu rådande bestämmelser för statsanslags beviljande.

Vid upprättandet av ordningsföljd mellan övriga hamnar hava vi fäst oss, förutom vid det större behovet av hamnanläggning eller förbättring i allmänhet, vid platsernas betydelse för fisket och för skeppning av andra än fiskeriprodukter, samt vid den omständigheten, huruvida snar hamnförbättring är nödvändig till förekommande av överhängande större stormskador på befintliga, statsunderstödda fiskehamnar (exempelvis Kivik).»

Oaktat lantbruksstyrelsen anser sig kunna i huvudsak godkänna riktigheten av de anförda synpunkterna, synes den erfarenhet, som vunnits, sedan fiskehamnskommissionen år 1909 uppgjorde ifrågavarande förslag till ordningsföljd, påkalla en omarbetning av denna. Vid uppgörandet av sitt förslag till ordningsföljd mellan fiskehamnföretagen hade kommissionen tänkt sig att samtliga de föreslagna företagen skulle medhinna på fem år. Såväl i avseende å denna tidsberäkning som beträffande kostnaderna för hamnbyggnaderna har det emellertid visat sig, att förslaget icke kunde fullständigt följas. Vad byggnadstiden för de olika hamnarna beträffar, skulle denna för endast de 24 hamnar, som 1911 års riksdag beslutit, att staten själv skulle i första hand bygga, ävensom för Barsebäcks hamn, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i 1916 års statsverksproposition intagna förslag, kunna avslutas först år 1925, då tre mindre hamnar nämligen Stendörren, Långö och Bokö skulle byggas.

Av de fyra fiskehamnar, som avses i den föreliggande framställningen, är det endast en, nämligen Bergö, som är föreslagen att byggas i första hand och uteslutande av staten. Enligt den i 1916 års statsverksproposition meddelade tablån över byggnadstiden för de olika hamnarna skulle denna hamn komma att byggas år 1922. Av övriga tre nu ifrågavarande hamnar skulle Prästgrundet och Agö visserligen komma till utförande också i första hand, men endast erhålla anslag en gång för alla, medan Hölük skulle komma till utförande endast i andra hand. Beträffande tiden, när dessa tre hamnar skulle byggas, synes något förslag ännu icke vara uppgjort.

Vad anläggningskostnaderna beträffa hade fiskehamnskommissionen beräknat dessa för de fem hamnar, som skulle först byggas, nämligen Träslöv, Glommen, Grundsund, Kivik och Hönö-Kläva till 997,000 kronor, medan dessa kostnader av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen befunnits komma att stiga till 2,377,100 kronor. I jämförelse med dessa summor äro de beräknade anläggningskostnaderna obetydliga för de fyra fiskehamnar, om vilkas omedelbara förbättrande sökandena nu anhållit. Detsamma gäller även Utvalnäs i Gävleborgs län, Vänborg och Faludden i Gottlands län, vilka skulle byggas av intressenterna själva med statsbidrag en gång för alla, ävensom beträffande Stendörren, Långö och Bokö i Södermanlands län, vilka skulle byggas av staten, och större delen av de hamnföretag, som hamnkommissionen föreslagit i andra hand. Indelas de 31 fiskehamnsföretag, som skulle utföras i första hand, i två grupper, större och mindre, och alla som skulle kosta 40,000

kronor eller därutöver skulle betraktas som större, och alla hamnföretag, som skulle kosta under 40,000 kronor, såsom mindre, så skulle till den senare gruppen föras 13 hamnar med en sammanlagd anläggningskostnad av 238,100 kronor, medan de 19 större anläggningarna skulle kosta 2,723,700 kronor. Anläggningskostnaderna för alla de 13 mindre hamnarna skulle tillsammans icke uppgå till vad en av de större hamnarna kosta. Då dessutom många av de smärre hamnarna otvivelaktigt äro av stor betydelse för fisket på vederbörande trakter, torde det kunna ifrågasättas, huruvida den nuvarande ordningsföljden skall anses vara den ändamålsenligaste. Så länge det var meningen, att alla de föreslagna hamnbyggena skulle vara färdiga inom fem år, var det av mindre betydelse i vilken ordning de togos, men då byggnadstiden numera måste antagas komma att behöva utsträckas i tiotals år, är det av vikt att fiskelägen med svåra hamnförhållanden, men som kunna med jämförelsevis ringa kostnader förbättras, icke skola behöva vänta på nödvändiga förbättringar till dess hamnanläggningar, som fordra stora utgifter, bliva färdiga.

Vad beträffar hamnförhållandena vid Agö, Hölik, Prästgrundet och Bergö, så äro dessa för närvarande synnerligen svåra, såsom tydligen framgår av fiskerintendenten Ågrens yttrande och fiskeriingenjören Schmidts P. M. Med nedläggande av jämförelsevis små kostnader kunde de emellertid bliva tillfredsställande. Vid Bergö och Prästgrundet kunde sålunda på detta sätt erhållas utmärkta hamnar för fiskebåtar. Då alla fyra ifrågavarande fiskelägen dessutom höra till de större och viktigare inom länet samt hava en ypperlig belägenhet i förhållande till strömmingsfiskeplatser, anser lantbruksstyrelsen det vara av synnerlig vikt för det betydande strömmingsfisket i Gävleborgs län, att så snart som möjligt åtgärder vidtagas för att förbättra hamnförhållandena vid nämnda fyra fiskelägen.

Uti sitt yttrande i ärendet har fiskerintendenten Ågren framhållit, att den av fiskehamnskommissionen föreslagna fiskehamnanläggningen vid Sanna å Bremön i Västernorrlands län varken motsvarade något nu förefintligt behov med hänsyn till fiskerinäringens intresse eller kunde antagas erhålla någon dylik betydelse, åtminstone för en avsevärd tid framåt. Vid besök på platsen under innevarande år var undertecknad Nordqvist i tillfälle att utröna, att någon fiskarebefolkning icke finnes på platsen, att fiskarena från fastlandet under fisketiden icke uppehålla sig vid Sanna utan vid Bremöns södra del, att Sanna i avseende å sitt läge till fiskeplatserna är ofördelaktigare beläget än andra platser på samma ö, och att Sanna och trakten närmast därintill disponeras av lotsverket, varför någon bosättning där av fiskare, åtminstone under nuvarande förhållanden, knappast kan vara möjlig. Någon anledning att bygga denna hamn, som enligt fiskehamnskommissionens förslag dock skulle komma att kosta 160,000 kronor och i själva verket torde bliva betydligt dyrare, synes således icke finnas.

På grund av vad sålunda blivit anfört får lantbruksstyrelsen, som kommer att föranstalta om utredning, huruvida icke den beslutade fiskehamnsanläggningen vid Sanna bör utbytas mot annan dylik anläggning å lämpligare belägen plats, i underdanighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtagna nödig åtgärd för att de nu ifrågavarande fiskehamnarna vid Bergö, Prästgrundet, Agö och Hölik måtte bliva snarast möjligt behörigen förbättrade. Stockholm den 2 december 1916.

Underdånigst

WILHELM FLACH.

Fredrik Egerström.

Oscar Nordqvist.